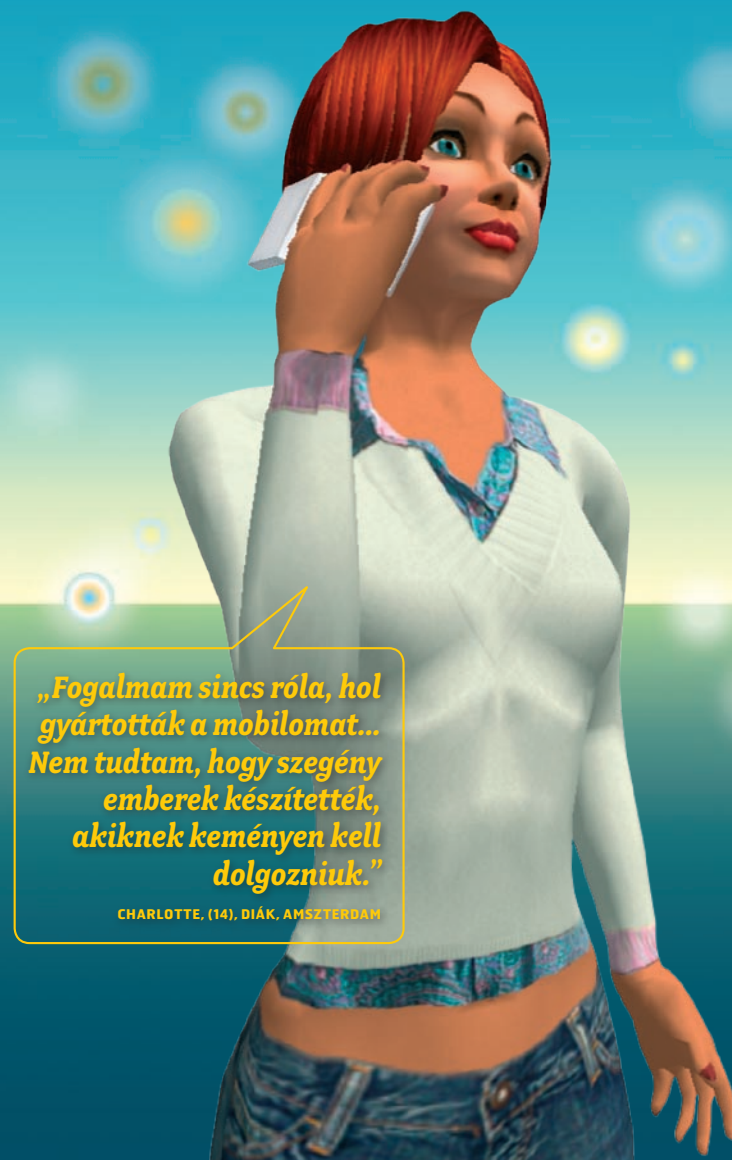

MILYEN ÁRÁT FIZETNEK MÁSOK AZ HULLADÉKOKÉRT?

„Fogalmam sincs róla, hol gyártották a mobilomat... Nem tudtam, hogy szegény emberek készítettek, akiknek keményen kell dolgozniuk.”
CHARLOTTE, (14), DIÁK, AMSZTERDAM

A tizennégy éves Charlotte általános iskolás korában kapta az első mobilját. **AZÓTA MÁR NÉGY KÉSZÜLÉKE VOLT**; a régieket évente cserélte le vadonatújakra. Nos, míg ő sms üzeneteket küldözget a barátainak, addig azok a gyári munkások, akik legújabb mobilját gyártották, akár **NAPI TIZENKÉT ÓRÁT IS DOLGOZNAK TÖBBNYIRE SZABADNAP NÉLKÜL**, hogy megkeressék családjuk számára a betevő falatot.

Az elektromos iparban dolgozók Thaiföldön, Kínában, Mexikóban vagy más országokban **NAP MINT NAP VESZÉLYES MUNKAKÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT DOLGOZNAK**, hogy létrejöhessenek azok a mobilok, MP3 lejátszók, számítógépes játékok és laptopok, amelyek nélkül már el sem tudjuk képzelni mindennapjainkat. A munkások közül sokan veszélyes vegyszerek ártalmainak vannak kitéve, és alig napi két eurót keresnek. Az afrikai bányászok **ÉLETÜK KOCKÁZTATÁSÁVAL** termelik ki a fémeket, hogy kielégíthessék az elektromos készülékek iránti vágynak.

HA TÖBBET AKARSZ MEGTUDNI:
WWW.MAKEITFAIR.ORG

Ma már nehéz elképzelni a világot ezek nélkül a készülékek nélkül. Mindannyian az Információs Technológiától (IT) függünk, akár dolgozunk, akár játszunk. Az sem tagadható, hogy az IT sok szempontból megkönnyíti életünket. Kampányunk most arra szólítja fel Európá-szerte a fiatalokat, hogy **KÖNNYÍTSÜK MEG A FEJLŐDŐ ORSZÁGOK MUNKÁSAINAK ÉLETÉT IS**, akik a mi álmaink valóra váltásán dolgoznak. Együtt megtalálhatjuk annak a módját, hogy mindenki számára méltányossá váljon az információs eszközök gyártása és felhasználása!

Ki fizeti meg az árat?
Míg Európában a tinédzserek mobilon tarthatják szüleikkel a kapcsolatot, addig az elektromos készülékek alkatrészgyártásában dolgozó, Bangkokban élő, 28 éves **MAEW ÉVENTE MINDÖSSZE KÉT-HÁROM ALKALOMMAL LÁTHATJA SAJÁT KISLÁNYÁT A MUNKÁJA MIATT**.

Maew arra kért minket, hogy ezen a képen ne mutassuk az arcát, mert fél, hogy elveszíti az állását, ha a gyárában található munkakörülményekről beszél.

„Szerintem a nyugati vásárlók nem tudják, milyen nehéz körülmények közt dolgozunk.”
MAEW (28), ELEKTRONIKUS IPARBAN DOLGOZÓ MUNKÁS, BANGKOK.

„Szerintem a nyugati vásárlók nem tudják, milyen keményen dolgozunk” – vélekedik Maew, akit főnökei az üzemben **ARRA KÉNYSZERÍTENEK, HOGY RENDSZEREN TÚLÓRÁZZON**.

„Úgy érzem, kizsákmányol a cég, ahol dolgozom, de azért remélem, a termékeink továbbra is elkelnek majd – mondja Maew. – Ha a vásárlók nem vennék őket, elveszteném a munkámat, ami még rosszabb lenne.”

A Thaiföld északi részéről származó Maew arra kényszerült, hogy elhagyja faluját, és az otthoniakra bízva kislányát, mert munkát kellett vállalnia a család földjét terhelő hitel miatt. Munkáltatója arra kényszeríti, hogy napi tizenkét órát dolgozzon, heti hat napon át. Ebédzünetre is alig van ideje. **4,5 EURÓT KERES NAPONTA, EBBŐL ÉPPEEN CSAK MEGÉL**, mert minden hónapban haza is küld egy kis összeget a családjának.

TÖRVÉNYTELENÜL ALACSONY BÉREK
A munkások a legtöbb gyárban a túlórák ellenére sem kapnak a tisztességes megélhetéshez elegendő bért.

NINCSENEK SZAKSZERVEZETEK
Kínában, ahol a legtöbb elektromos készüléket gyártják, nincsenek a munkavállalók érdekeit védő igazi szakszervezetek. Pedig szakszervezetek nélkül nehéz változtatásokat elérni a munkakörülmények javítása érdekében.

HOSSZÚ MUNKAI DŐ
Ázsia számos gyárában a hét minden napján 12 órás a munkaidő, és kötelező a túlóra is.

TOXIKUS KOCKÁZAT
A vizsgálatok kimutatták, hogy az elektronikus iparban dolgozók nagyobb mértékben vannak kitéve a mérgező vegyületek ártalmainak, mint a vegyiparban dolgozók.

HALÁLOS KIMENETELŰ KONFLIKTUSOK
A mobiltelefonok gyártásához szükséges fémek bányászata helyi konfliktusokat eredményezett több országban, például Afrikában a Kongói Demokratikus Köztársaságban.

LAKÓHELY ELVESZTÉSE
Dél-Afrikában egyes szegény községek lakói kénytelenek voltak lakóhelyüket elhagyni a számítógépgyártáshoz felhasznált fémek kitermelésére telepített bányák miatt anélkül, hogy megfelelő módon kárpótolták volna őket. Zambiában az újratölthető elemek gyártásához szükséges kobalt-termelő helyeken a bányásztelepülések lakói kénytelenek szembenézni földjeik és élővizeik szennyezésével.

VESZÉLYES HULLADÉK
Amennyiben megoldatlan a használt mobiltelefon újrahasznosítása, veszélyes anyagok, például arzén- és ólomvegyületek kerülhetnek a talajba, a vizekbe és a légkörbe. Az e-hulladékok nagy részét szegény országokba exportálják, ahol nem megfelelőek a környezetvédelmi előírások.

TUDTAD?

- ▶ Európában a fiatalok több mint 95%-ának van mobilkészüléke.
- ▶ Tavaly több mint 1 milliárd mobilkészüléket adtak el szerte a világon.
- ▶ A világ laptopjainak és mobiltelefonjainak több mint a felét Kínában gyártják.
- ▶ Az elektromos iparban dolgozók gyakran több mint napi 12 órát dolgoznak – 2 eurónál is kevesebb bérért.
- ▶ Évente csak Európában több mint 100 millió mobiltelefont cserélnek le, gyakran alig egy-két évi használat után.

Tegyük jobba az Információs Technológiát
Amikor a 13 éves Senna hazaér az iskolából, **LEGSZÍVESEBEN TÉVÉZIK, VAGY JÁTSZIK A SZÁMÍTÓGÉPÉN**. Alig volt tízéves, amikor első mobilját vette. Sennát körülveszik az információs technológia termékei, de alig tud valamit azokról az emberekről, akik a világ túlfelőlán kedvenc készülékeit gyártják.

„**SOHA NEM GONDOLKODTAM AZON, HOGY KIK ÉS HOGYAN GYÁRTJÁK EZEKET A KÉSZÜLÉKEKET** – mondja Senna –, de azt hiszem, az én mobilom Kínában készült.”

Senna hajlandó lenne **TÖBBET FIZETNI** azokért a termékekért, amelyeket emberségebb körülmények között gyártanak. És Te?

Felmerült benne néhány ötlet arról, hogy miként lehetne javítani a thaiföldi Maew helyzetéhez hasonló sorsú munkások körülményein: „Egyedül nem hiszem, hogy változtatni tudnék, de másokkal együtt igen. Például **TILTAKOZHATNÁNK ELLENÉ**, vagy tévéműsört lehetne róla készíteni – mondja Senna. – Azután belekezdhetnénk különböző akciókba, azt követelve, hogy ezek az emberek többet keressenek...”

„**Nem hiszem, hogy egyedül változtatni tudnék, de másokkal együtt igen.**”
SENNA, 13, DIÁK, AMSZTERDAM.

A KÖVETKEZŐ LAPON MEGTUDHATOD, HOGYAN SEGÍTHETSZ MAEW ÉS TÁRSAI SORSÁN... ➔

MAKEITFAIR

Az elektromos berendezéseket gyártó cégek a termelést olyan országokba helyezték át, ahol alacsonyak a gyártás költségei, és nem túl szigorúak a környezetvédelmi előírások. Mindezt azért tették, hogy termékeiket viszonylag olcsón forgalmazhassák.

A gyártás nagy részét Kínába telepítették, ahol a világ mobiltelefonjainak és laptopjainak több mint egyharmada készül. Más vállalatok Indiába, Thaiföldre, a Fülöp-szigetekre, Mexikóba és Kelet-Európába költöztek.

Mit tehetsz?

A multinacionális cégek befolyásolhatják a beszállítóikat. Azok pedig – mint például Te –, akik megvásárolják a termékeiket, **BEFOLYÁSOLHATJÁK A NAGYNEVŰ CÉGEKET IS**. Itt az ideje, hogy a cégek mindenütt felelősséget vállaljanak az elektromos iparban dolgozók munkakörülményeinek javításában. Így segíthetsz:

Tudj meg minél többet arról, hogy hol és milyen körülmények között gyártják a mobiltelefonokat és az elektromos készülékeket, azáltal hogy csatlakozol a kampányhoz a www.makeitfair.org címen!

Ha új mobiltelefont vagy elektronikus játékot vásárolsz, **JÁRÍ UTÁNA, HOGY HOL GYÁRTOTTÁK**, és hogy a gyártás során betartották-e a szociális és környezetvédelmi előírásokat!

Mielőtt új készüléket vásárolsz, gondold végig, nem tudnád-e még egy-két évig a régit használni? Ha már nem használható – vidd el egy olyan helyre, **AHOL ÚJRAHASZNOSÍTÁSRA GYÚJTIK BE** (vagy hagyd ott a boltban)!

KEZDEMÉNYEZZ AKCIÓNAPOT az iskolában, vagy abban a szervezetben, amelynek tagja vagy!

MOND EL BARÁTIDNAK, családodnak, amit megtudtál, és vidd be őket is a kampányba!

Figyeld a kampány következő szórólapjait. Csatlakozz a kampányhoz az alábbi címen:

www.makeitfair.org

KAPCSOLATTARTÁS: SÓMO
Co-ordinator makeITfair

Sarphatistaat 30
1018 GL Amsterdam
Tel: 31 (0) 20 639 12 91
Info@makeitfair.org
www.makeitfair.org

TÁMOGATÓ: Ezt a kiadványt az Európai Unió pénzügyi támogatásával adjuk közre. A kiadványban foglaltakért egyedül a SÓMO szervezet felelős. Az itt között szövegek semmilyen körülmények között sem tekinthetőek az Európai Unió hivatalos álláspontjának.

2007. november
GRAPHIC DESIGN JUSTAR.NL